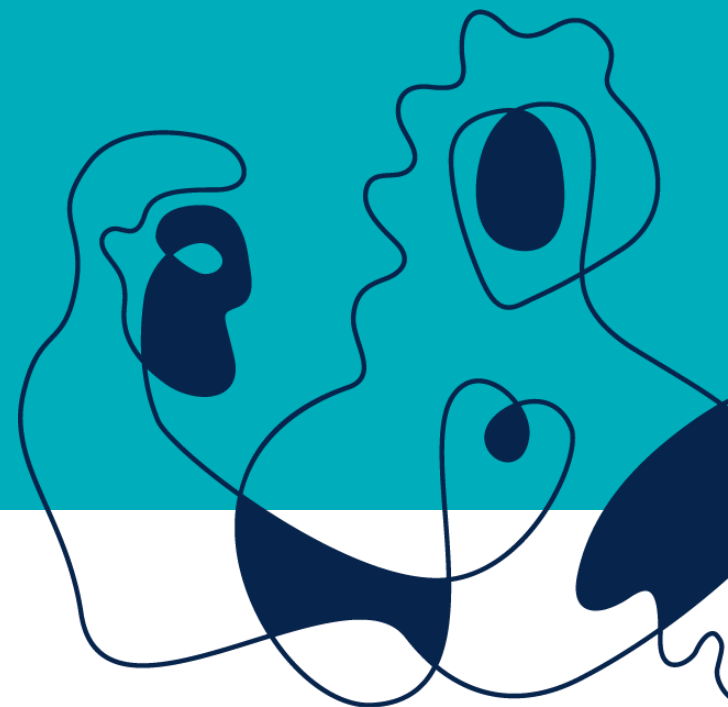

NAVs rett og plikt til å sette vilkår ved tildeling av stønad

Sosialtjenesteloven §§ 20 og 20a

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal

Lovens vilkår for å få stønad etter § 18

Lovens vilkår etter § 18, for å få rett til stønad:

- Kan ikke **sørge for** sitt **livsopphold**
 - Kan ikke sørge for: Må ha utnyttet alle reelle muligheter

(Indirekte krav: bruker må dokumentere et hjelpebehov)

NAVs vilkår til bruker etter §§ 20 og 20a

Vilkår som NAV stiller til bruker som må oppfylles i vedtaksperioden:

- Vilkår innebærer at det knyttes en **plikt, et pålegg eller en begrensning** til vedtaket om tildeling av stønad
 - Skal bidra til at søker kan sørge for sitt livsopphold uten økonomisk stønad på sikt

To bestemmelser om bruk av vilkår: §§ 20 og 20a

Sosialtjenesteloven § 20

- «Det **kan** settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad [...]»

Sosialtjenesteloven § 20a

- «Det **skal** stilles vilkår om aktivitet for tildeling av økonomisk stønad til personer under 30 år.»

Om § 20 – «kan»-regelen

- Økonomisk stønad etter §§ 18 og 19 er en rettighet som i utgangspunktet skal tildeles **uten** vilkår etter § 20 (for de som er over 30 år)
 - Men NAV kan altså velge å sette vilkår ved tildeling av stønad
- Vilkår innebærer at det knyttes en plikt, et pålegg eller en begrensning til vedtaket om tildeling av **økonomisk stønad**.
- Dersom det settes vilkår, skal vilkåret bidra til å motivere bruker til etter hvert å sørge for sitt livsopphold.
- Skal ha nær sammenheng med lovens formål om hjelp til selvhjelp.
- Det skal **ikke** stilles vilkår for tildeling av økonomisk stønad i en nødssituasjon.
- (Veiledning i rundskrivet punkt 4.20.1)

Når kan det stilles vilkår etter § 20?

- Det må gjøres en konkret og individuell vurdering av om det er **hensiktsmessig** å sette vilkår.
- Vilkår kan være aktuelt i ulike tilfeller, blant annet for å redusere utgifter og øke inntekter.
- Vilkåret må bidra til å fremme den enkeltes muligheter til å bli uavhengig av økonomisk stønad.
- Det er normalt ikke hensiktsmessig å **påtvinge** en motvillig tjenestemottaker plikter som forutsetter samarbeid, som for eksempel økonomisk rådgivning.

Eksempler på vilkår etter § 20

- Vilkår om å gjøre **gjeldende andre økonomiske rettigheter** kan være aktuelt hvis bruker kan ha krav på ytelser etter folketrygdloven eller andre ordninger.
- Vilkår om å **selge eiendeler** eller formuesgoder kan være aktuelt hvis bruker har økonomiske reserver eller gjenstander med omsetningsverdi som ikke er nødvendig for livsoppholdet.
- Vilkår om å **møte til økonomisk rådgivning** eller ta **kontakt med kreditorer** kan være aktuelt hvis bruker har problemer med å styre sin økonomi.
- Vilkår om å delta i relevante arbeidsrettede **tiltak**.

Eksempler på vilkår etter § 20 fortsettelse

- Vilkår om å **redusere boutgifter** kan være aktuelt for en bruker som ikke har mulighet til selvforsørgelse på grunn av store boutgifter. Dette kan innebære at vedkommende må flytte til en rimeligere bolig. Et alternativ kan være at bruker leier ut deler av boligen.
- Vilkår om å bruke stønaden på bestemte måter.
- Vilkår om å **oppsøke lege** kan være aktuelt for en bruker som står helt eller delvis utenfor arbeidslivet på grunn av helseplager.
 - Men ikke vilkår om å motta behandling eller medisiner eller la seg legge inn på institusjon!

Om § 20a – «skal»-regelen

- Lovteksten: «Det skal stilles vilkår om aktivitet for tildeling av økonomisk stønad til personer under 30 år, med mindre tungtveiende grunner taler mot det.»
- Regulerer NAVs plikt til å stille vilkår om aktivitet og adgangen til å stille andre vilkår for tildeling av økonomisk stønad for tjenestemottakere under 30 år.
 - Dersom NAV gir stønad til brukere under 30 år inntreffer altså en plikt til å stille vilkår om aktivitet. Bestemmelsen kom som en følge av at regjeringen mente at det er særlig viktig at unge kommer raskt ut i aktivitet som kan hjelpe dem ut av en passiv tilværelse.
- NB! Ikke still vilkår i en nødssituasjon.
- (Veiledning i rundskrivet punkt 4.20a.1)

Om § 20a fortsettelse

- I likhet med § 20 er formålet med vilkår etter § 20a å styrke brukers muligheter for overgang til arbeid, utdanning eller bli selvforsørget på annen måte enn ved økonomisk stønad. Formålet om å legge til rette for en overgang til **arbeid** kommer likevel mer uttrykkelig fram i § 20a enn i § 20.
- Vilkår skal i utgangspunktet stilles i **samarbeid** med bruker, men dette er ikke en forutsetning. NAV-kontoret må likevel foreta en konkret og individuell vurdering av hvilke aktiviteter det er hensiktsmessig å stille vilkår om at bruker skal delta på.
- Vilkår om aktivitet innebærer at det må kunne tilbys **lavterskel aktivitetstiltak** for brukere som vil ha arbeid som et langsiktig og usikkert mål.

Om § 20a fortsettelse

- Brukere som fyller kravene for deltakelse i **kvalifiseringsprogram** skal få tilbud om dette før det vil være aktuelt å tildele økonomisk stønad med vilkår om aktivitet.

Eksempler på **aktivitet** etter § 20a

- Vilkår om å møte til **veiledningssamtaler**, søke på relevante jobber, og delta på **arbeidsrettede kurs** og tiltak kan være aktuelt for en bruker som står helt eller delvis utenfor arbeidslivet.
- Vilkår om **arbeidstrening** eller **annen arbeidsrettet aktivitet** kan være aktuelt for brukere som har vansker med å få arbeid på grunn av manglende arbeidserfaring.
- Vilkår om deltakelse i **utdannings- og opplæringstiltak** kan være aktuelt for en bruker som har vansker med å få arbeid på grunn av mangel på formell kompetanse som for eksempel ikke fullført videregående opplæring.

Vilkår om norskopplæring etter § 20a

NAV:

- skal **vurdere** å stille vilkår om **norsk-** eller samiskopplæring **dersom** manglende norsk- eller samiskkunnskaper er **årsaken** til at personen ikke er selvhjulpen
- **skal stille vilkår** om norskopplæring **dersom** vedkommende har hatt **rett og plikt** til å delta i **introduksjonsprogram, og** manglende norskkunnskaper er årsaken til at personen ikke er selvhjulpen

Om tungtveiende grunner for **ikke** å stille vilkår om aktivitet etter § 20a

- Det skal stilles vilkår om aktivitet med mindre det foreligger **tungtveiende grunner** for ikke å delta i aktivitet. Dette er et unntak fra hovedregelen om at det skal stilles vilkår.
- Med tungtveiende grunner siktes det til **forhold ved den enkelte bruker** eller den situasjon vedkommende er i, som gjør at vilkår om aktivitet ikke anses som **formålstjenlig eller realistisk** på vedtakstidspunktet.
- Noen brukere har **store og sammensatte problemer** som hindrer deltakelse i aktivitet. Men hvis det er mulig å tilpasse aktiviteten til brukers livssituasjon, vil det ikke foreligge tungtveiende grunner for unntak fra vilkår om aktivitet.

Begrensninger i adgangen til å sette vilkår

Felles for §§ 20 og 20a

Lovtekstens andre ledd i begge bestemmelser:

«Vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket. De må ikke være uforholdsmessig byrdefulle for stønadsmottaker eller begrense hans eller hennes handle- eller valgfrihet på en urimelig måte. Vilkårene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i loven her eller andre lover.»

Begrensninger i adgangen til å sette vilkår

Felles for §§ 20 og 20a

- Vilkåret må ha nær sammenheng med vedtaket
 - Vilkår må fremme formålet med den økonomiske stønaden og være knyttet opp til brukers behov for stønad. Vilkåret skal bidra til at bruker kan sørge for sitt livsopphold på annen måte enn ved økonomisk stønad.
- Vilkåret må ikke være uforholdsmessig byrdefullt eller urimelig begrense tjenestemottakers handle- eller valgfrihet på en urimelig måte
 - Eksempel: Vilkår om å flytte til en rimeligere bolig kan være svært tyngende for brukers barn og dermed være uforholdsmessig byrdefullt.
- Vilkåret må ikke være i strid med andre bestemmelser i loven her eller andre lover
 - Eksempel: Kan ikke stille vilkår om at bruker skal motta behandling for rusproblem mot sitt eget ønske. Dette reguleres kapittel 10 i helse- og omsorgstjenesteloven.

Konsekvensen av vilkårsbrudd

Felles for § 20 og 20a

- Ved brudd på vilkår kan stønaden reduseres, men **ikke stanses** – reduksjon ned til et forsvarlig nivå.
- Den **mulige konsekvensen** av vilkårsbruddet skal klart **fremgå av vedtaket** om økonomisk stønad.
 - Må være forholdsmessighet mellom brudd og konsekvens.
- Konsekvensen må knyttes til det **løpende stønadsvedtaket** hvor vilkårene står. Brudd på vilkår kan ikke få konsekvens for fremtidige vedtak om økonomisk stønad.

- Vilkårsbruddet må i så fall få konsekvens for inneværende vedtaksperiode, ikke for en eventuell ny søknad og en ny vedtaksperiode!

Konsekvensen av vilkårsbrudd fortsettelse

Felles for § 20 og 20a

- Gjør en **konkret og individuell vurdering** av om det skal fattes vedtak om at konsekvensen skal gjennomføres. Handler brukers vilkårsbrudd om evne eller vilje?
 - NAV har **ingen plikt** til å iverksette en konsekvens!
- Sørg for at bruker har fått mulighet til å **uttale seg** før konsekvensen settes i verk
 - Å iverksette en konsekvens (f.eks. reduksjon) innebærer at NAV må fatte et endringsvedtak og at bruker har krav på forhåndsvarsel.

NAV må følge opp vilkåret som er stilt

- Det må foreligge et system for å kunne fange opp om vilkår oppfylles eller ikke.
- Konsekvensene av at vilkår ikke oppfylles må håndteres.
- Det må være nok tid til å gjøre jobben.
- Det må sikres at den som gjør jobben har kompetanse til dette.

Vedtak og klage

Felles for §§ 20 og 20a

- Vilkår skal begrunnes og det må tydelig fremkomme av vedtaket hva plikten innebærer, hva som kreves for at plikten skal anses oppfylt og hva som kan bli konsekvensene av eventuelle brudd på vilkårene.
- Enkeltvedtak eller del av enkeltvedtak kan påklages til Statsforvalteren.
 - En bruker kan klage på vilkåret i et vedtak, selv om han er fornøyd med den økonomiske stønaden.
- Hvis konsekvensen av vilkårsbrudd skal iverksettes må det fattes et **nytt vedtak**.
- I de tilfellene hvor det vurderes at det **ikke** skal stilles vilkår om aktivitet etter § 20a, trenger dette ikke å begrunnes i selve vedtaket. Kommunen må likevel være i stand til å dokumentere at det har vært gjort slike vurderinger i saksbehandlingen.

NB! Særlig om ivaretagelse av barns behov

- **barnas** behov skal vurderes og ivaretas særskilt, også når arbeidsplikt og andre vilkår vurderes
- NAV-kontoret skal **alltid** sikre at **barns** behov blir ivaretatt, og det må derfor foretas en konkret og individuell vurdering av hvilken betydning konsekvensene av vilkårsbruddet får for **barna**.

Lovforarbeider som kan være til hjelp

- **Prop. 39 L (2014–2015)** Endringer i arbeidsmiljøloven og sosialtjenesteloven (adgang til midlertidig ansettelse mv. og vilkår om aktivitet for stønad til livsopphold)
 - regjeringen.no/no/dokumenter/Prop-39-L-20142015/id2342898/
- **Prop. 13 L (2016–2017)** Endringer i sosialtjenesteloven, folketrygdloven og enkelte andre lover (aktivitetsplikt for unge mottakere av stønad til livsopphold mv.)
 - regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-13-l-20162017/id2518665/

Stønadsformer og utbetaling av stønad

Sosialtjenesteloven §§ 21 og 22

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal

22.10.2021

§ 21. Stønadsformer

Økonomisk stønad kan ifølge § 21 gis som:

Utdypes i rundskrivet:

Bidrag

4.21.2.1

Lån

4.21.2.2

Garanti for lån

4.21.2.3

Depositum eller garanti for husleie

4.21.2.4

Varer og tjenester

4.21.2.5

§ 22. Utbetaling av stønad

Økonomisk stønad utbetales til den som har søkt.

Hvis den økonomiske stønaden skal dekke livsoppholdet til flere personer, kan den deles mellom dem.

Ved utbetaling til andre enn bruker, må bruker samtykke.

- Eks: utleier eller strømleverandør

Øvrige bestemmelser

- § 23 – Følgen av at det er gitt uriktige opplysninger
- § 24 – Inndrivelse av lån og andre former for dekning
- § 25 – Refusjon i underholdningsbidrag
- § 26 – Refusjon i ytelser fra folketrygden m.m.